EUROOPA KOMISJON

Brüssel 9.2.2011
KOM(2011) 52 lõplik

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Vastuseks eksperdirühma aruandele teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmenda raamprogrammi vahehindamise kohta ning eksperdirühma aruandele riskijagamisrahastu vahehindamise kohta

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Vastuseks eksperdirühma aruandele teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmenda raamprogrammi vahehindamise kohta ning eksperdirühma aruandele riskijagamisrahastu vahehindamise kohta

1. TAUST

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta otsuse nr 1982/2006/EÜ (mis käsitleb Euroopa Ühenduse teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja tutvustamistegevuse seitsmendat raamprogrammi (2007–2013))[1] artikli 7 lõige 2 loob õigusliku aluse tõenditel põhinevale seitsmenda raamprogrammi vahehinnangule, mis tuleb sõltumatute ekspertide abiga anda hiljemalt 2010. aastaks. Otsuses on sätestatud, et nimetatud hinnang hõlmab käimasolevate teadusuuringute kvaliteeti, sealhulgas rakendamise ja juhtimise kvaliteeti, ning edusamme seatud eesmärkide saavutamisel. Hinnangu koostamisel saadi tugineda mitmele täiendavale hinnangule, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) alateema vahehindamisele[2].

Volitusi täpsustava komisjoni otsuse[3] kohaselt määrati kõnealuse vahehinnangu andmiseks kümnest eksperdist koosnev rühm. Eksperdirühma juhtis Rootsi keskkonna, põllumajanduse ja ühiskondlike alade planeerimise nõukogu peadirektor Rolf Annerberg. Aruanne esitati 12. novembril 2010 ja see on kättesaadav internetis[4].

Otsusega nr 1982/2006/EÜ[5] ning eriprogramme „Koostöö”[6] ja „Võimekus”[7] käsitlevate otsustega on nõutud, et 2010. aastaks tuleb sõltumatute ekspertide rühmal anda hinnang ka riskijagamisrahastu rakendamisele. Komisjon peab riskijagamisrahastu vahehindamise tulemused esitama nõukogule ja Euroopa Parlamendile aruande vormis, mille alusel võivad nad otsustada eraldada riskijagamisrahastu jaoks ettenähtud ELi rahalise toetuse teise osa (kuni 500 miljonit eurot) ajavahemikuks 2011–2013[8]. Kuuest liikmest koosneva ja endise Euroopa Parlamendi liikme pr Erika Manni juhitud sõltumatu eksperdirühma aruanne esitati 1. augustil 2010 ning see on kättesaadav internetis[9].

Käesolev teatis on vastus kõnealustes hinnangutes antud soovitustele,[10] selles tuuakse välja, milliseid meetmeid komisjon kavatseb võtta või on juba võtnud, kuid märgitakse ka ära ilmse või kohese lahenduse puudumine.

---

1 ELT L 412, 30.12.2006, lk 1.

2 „*Catalysing European Competitiveness in a Globalising World*”, seitsmenda raamprogrammi IKT vahehindamise aruanne; IKT valdkonna muud asjakohased hindamised hõlmavad ARTEMISe ja ENIACi ühiste tehnoloogiaalgatuste vahehindamisi ning intelligentse elukeskkonna ühisprogrammi vahehindamist, http://ec.europa.eu/dgs/information_society/evaluation/rtd/index_en.htm.

3 K/2009/8412-1.

4 http://ec.europa.eu/research/evaluations.

5 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta otsuse 1982/2006/EÜ II lisa.

6 Nõukogu 19. detsembri 2006. aasta otsuse 2006/971/EÜ III lisa.

7 Nõukogu 19. detsembri 2006. aasta otsuse 2006/974/EÜ III lisa.

8 Otsuse nr 1982/2006/EÜ II lisa, lk 38.

9 http://ec.europa.eu/research/evaluations.

10 Käesolevas teatises on toodud ära iga soovituse pealkiri, tervikteksti leiab asjaomastest hindamisaruannetest.

On selge, et mitut tõstatatud probleemi, eelkõige seoses raamprogrammide kavandamise ja sisuga ning nende rakendamist reguleerivate finantseeskirjadega, ei saa lahendada komisjon üksi, vaid selleks on vaja töötada koos laiema huvirühmaga, mis hõlmab liikmesriike, nõukogu ja Euroopa Parlamenti.

2. VASTUS SEITSMENDA RAAMPROGRAMMI VAHEHINDAMISES ESITATUD KONKREETSETELE SOOVITUSTELE

2.1. Edendada teadusbaasi lõimimise kaudu Euroopa teadusruumi ja innovatiivse liidu eesmärkide täitmist…

Hoolimata paljudest saavutustest nagu näiteks ühised tehnoloogiaalgatused, ERA-NETi kavad, artikli 185 kohased tegevused, Marie Curie' koolitusmeetmete kaasrahastamismehhanism ja nüüd ka esimesed sammud ühise programmitöö suunas, on suurimateks probleemideks jätkuvalt vajadus ületada teadusuuringute killustatus ja saavutada nii avaliku kui ka erasektori teadusuuringute kriitiline mass.

ELi tulevased teadusprogrammid peavad asetama suuremat rõhku teaduse, tehnoloogiaalase juhtpositsiooni ja tööstusliku konkurentsivõimega seotud olulistele uurimisteemadele ning keskenduma suurtele ühiskonnaprobleemidele. Sellest saab kasu mitmel moel, tuues kaasa muu hulgas järjekindlama prioriteetide kehtestamise, parema suutlikkuse erasektori investeeringute võimendamiseks, kõrgema Euroopa lisandväärtuse ja tugevama aluse mõju mõõtmiseks.

Selline strateegia tuleb välja töötada Euroopa teadusruumi raames, tuvastades ühist huvi pakkuvad valdkonnad ja tagades samas teadussuutlikkuse suurema ühtluse.

Juhtalgatusega „Innovatiivne liit" on kavandatud, kuidas saaks Euroopa 2020. aasta strateegia aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu eesmärgid saavutada strateegilise ja ühtse teadusuuringuid ja innovatsiooni käsitleva lähenemisviisi kaudu. Peagi ilmuva rohelise raamatuga, mis käsitleb ühist strateegilist raamistikku teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamiseks ELis, käivitatakse laiaulatuslik avalik arutelu põhiküsimuste kohta, millega tuleb tulevastes programmides arvestada.

2.2. Arendada ja rakendada kvaliteetseid teadusinfrastruktuure…

Komisjon tõdeb, et infrastruktuuri rahastamist parandatakse raamprogrammi parema kooskõlastamise kaudu Euroopa Investeerimispanga ja struktuurifondide rahalisel toel.

Seitsmenda raamprogrammi alusel antav toetus uutele teadusinfrastruktuuridele on suunatud ESFRI teekaardis sisalduvate projektide ettevalmistavale etapile. Osade projektide puhul on tuvastatud võimalikud koosmõjud ühtekuuluvuspoliitikaga ja sellekohane teave on esitatud projektikonsortsiumidele. Komisjon on veendunud, et koosmõjude tulem peaks olema näha enne seitsmenda raamprogrammi lõppu.

Seitsmenda raamprogrammi viimastel aastatel jätkatakse integratsioonimeetmete (I3) toetamist. Kaaluda tasuks teadusinfrastruktuuridega seonduva koolituse tõhustamist programmis „Inimesed".

Vastavalt Euroopa 2020. aasta strateegiale võiks kõigi teadusinfrastruktuuri projektidega kaasneda innovatsiooni käsitlev tööpakett, soodustamaks tööstuse laialdasemat kaasamist. 2012. aasta tööprogramm toob paremini esile kolmandate riikide teadlaste võimaluse saada juurdepääs Euroopa teadusinfrastruktuurile.

E-infrastruktuuride arendamine ühendab teadlased, vahendid, andmed ja arvutiressursid kogu Euroopas, luues takistusteta „Euroopa e-teadusruumi”. Digitaalarengu tegevuskava juhtalgatuse keskse osana jätkub see töö seitsmenda raamprogrammi teises pooles, sealhulgas jätkatakse arvutus- ja andmemahukateks teadusuuringuteks vajalike e-teenuste arendamist, GÉANT-võrgustiku ajakohastamist ja superarvutirakenduste infrastruktuuri PRACE edasiarendamist[11].

2.3. Rahastamine tuleks säilitada vähemalt samal tasemel...

Euroopa 2020. aasta strateegias on selgelt öeldud, et ühiskondliku progressi ja majandusliku jõukuse võtmetegurid on teadusuuringud ja innovatsioon. Kõnealuse strateegia eesmärkide saavutamiseks, ELi tasandi peamiste probleemide lahendamiseks ning teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni suuri ja ambitsioonikaid investeeringuid kavandavate konkurentide esitatud väljakutse vastu võtmiseks tuleb teadusuuringute ja innovatsiooni raamistikule tagada asjakohane rahastamistase.

Eelarve läbivaatamisel on sedastatud, et ühine strateegiline raamistik tagab ELi teadustegevuse ja innovatsiooni rahastamisvahendite tõhusama kasutuse, suurendades nende ELi lisandväärtust, muutes need tulemuspõhisemaks ning võimendades muid avaliku ja erasektori rahastamisallikaid.

2.4. Tarvis on selgesõnalist innovatsioonistrateegiat…

Komisjon nõustub soovitusega, mis ühtib Euroopa 2020. aasta strateegia raames avaldatud innovatiivset liitu käsitlevas teatises esitatud suunistega.

Strateegia siduda raamprogrammi rahastamisprioriteedid tööstuse tehnoloogiavajadusega, eelkõige soodustades Euroopa tehnoloogiaplatvorme ning toetades ühiseid tehnoloogiaalgatusi ning avaliku ja erasektori partnerlust, on viimastel aastatel suurendanud raamprogrammi teadusuuringute tööstuslikku tähtsust, kuid mis veelgi olulisem, on aidanud tööstussektoritel koonduda jagatud teadusstrateegiate alla. Innovatiivset liitu käsitleva teatisega on ette nähtud, et tulevased ELi programmid peaksid seda tugevdama. Lisaks tuleks selleks, et kaotada lõhe nõudlusepoolsete meetmetega (nagu näiteks standardite kehtestamine, riigihanke- ja õigusraamistikud), luua tugevamaid teadmussiirdesüsteeme ja käivitada Euroopa innovatsioonialaseid partnerlusi.

Innovatiivset liitu käsitleva teatisega võetud kohustused rakendatakse täielikult küll järgmise põlvkonna rahastamiskavadega, kuid komisjon teeb juba märkimisväärseid jõupingutusi, suurendamaks käimasoleva raamprogrammi mõju innovatsioonile. See saavutatakse seitsmenda raamprogrammi järelejäänud tööprogrammide kaudu, sealhulgas selliste projektide rahastamisega, mis toovad teadustulemused turule lähemale (nt näidisprojektid), ja pannes ettepanekuid hinnates rohkem rõhku innovatsioonile avaldatavale mõjule. Lisaks antakse täiendavat rahalist toetust nii VKEdele suunatud projektidele kui ka teemadele, mis pakuvad huvi VKEdele või organisatsioonidele, kes on seitsmenda raamprogrammiga hiljuti liitunud.

[11] http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm.

2.5. Lihtsustamise vallas on tarvis olulist edasiminekut…

Komisjon on tunnistanud täiendava lihtsustamise vajalikkust. Raamprogrammide rakendamise lihtsustamist käsitlev komisjoni teatis,[12] kus on esitatud lühiajalised ja pikaajalised valikud, tekitas pingelise institutsioonidevahelise arutelu. Kuigi ühelt poolt on avaldatud tungivat soovi säilitada seitsmenda raamprogrammi eeskirjade stabiilsus ja järjepidevus, valitseb teisalt laialdane üksmeel selle suhtes, et juba seitsmenda raamprogrammi raames tuleks kiiresti parandada kolme valdkonda:

- keskmise personalikulu arvutamise meetodite lubatavuskriteeriumide uuestimääratlemine, jättes välja kriteeriumid, mis käsitlevad lubatud kõrvalekaldeid personalikategooria keskmiste kulude ning projektidega hõivatud üksikisikutega seonduvate tegelike kulude vahel. See võimaldaks heaks kiita enamiku keskmise personalikulu arvutamise meetoditest, mida toetusesaajad tavapärase raamatupidamistavana tegelikult kohaldavad, eelkõige tööstuses, sealhulgas kuluüksuste põhised meetodid;

- sellise võimaluse kehtestamine VKEde omanikele ja füüsilistele isikutele, kes ei saa raamatupidamises registreeritud palka, mille kohaselt nad saaksid seitsmenda raamprogrammi projektidesse panustatud töö eest hüvitatud kindlasummalise toetusega eriprogrammi „Inimesed” Marie Curie’ nimeliste stipendiumide raames;

- teadusuuringute raamprogramme rakendavate komisjoni peadirektoraatide vahelise selgituskomitee asutamine uurimistoetuste rakendamise eeskirjade ja menetluste ühetaolise tõlgendamise ja kohaldamise tagamiseks.

Komisjon võttis 24. jaanuaril 2011 vastu nõutavad rakendusotsused eespool kirjeldatud lihtsustamisemeetmete viivitamatuks kehtestamiseks, mida käimasoleva seitsmenda raamprogrammi toetuste suhtes kohaldatakse tagasiulatuvalt. Eelrahastamise intresside küsimust käsitletakse komisjoni ettepanekus KOM(2010) 815 finantsmääruse läbivaatamise kohta. Komisjoni ettepandud finantsmääruse läbivaatamine on tarvilik ka järgmiste teadustöö ja innovatsiooni rahastamisprogrammide radikaalsema lihtsustamise saavutamiseks.

2.6. Seitsmenda raamprogrammi ja tulevaste programmide eri rahastamismeetmetega tuleks saavutada uus tasakaal alt-üles ja ülalt-alla lähenemisviiside vahel teadustegevusele…

Seitsmenda raamprogrammi oluliste osadega nähakse juba ette alt-üles lähenemisviis teadustegevusele. Need hõlmavad teadlaste koolitusele ja liikuvusele suunatud Marie Curie’ meetmeid ning uudishimul põhinevale teadustööle suunatud Euroopa Teadusnõukogu. Samuti väärib märkimist tulevast ja kujunemisjärgus tehnoloogiat hõlmav strateegia, mis alt ülespoole suunatud temaatilisi projektikonkursse ja ülalt allapoole suunatud avatud projektikonkursse kombineerides toetab valdkondadevahelist teadustööd IKT alal.

Komisjoni ettepanekuga kasutada seitsmenda raamprogrammi viimastel aastatel veelgi enam avatud ja väljakutsetest ajendatud projektikonkursse jätkub liikumine enam alt ülespoole suunatud rahastamise suunas. Lisaks sellele on innovatiivset liitu käsitleva teatisega võetud kohustus tugevdada Euroopa Teadusnõukogu rolli ning järgmise raamprogrammi üle peetavas poliitilises mõttevahetuses on olulisel kohal alt-üles ja ülalt-alla lähenemisviiside küsimus.

---

[12] KOM(2010) 187, 29.4.2010.

Raamprogrammi kui terviku jaoks on kõige olulisem aga õige tasakaalu tagamine alt-üles ja ülalt-alla lähenemisviiside vahel. Lisaks eespool esitatud märkustele (2.1 ja 2.4), kus kutsuti üles pöörama tulevaste meetmete juures põhitähelepanu suurtele probleemidele, on oluline meeles pidada, et see võib õnnestuda vaid siis, kui projektide ja teadlaste tasandil jääb piisavalt ruumi loovusele ja leidlikkusele.

Komisjon kinnitab oma toetust teadmiste kolmnurga kontseptsioonile ning juhib tähelepanu sellele, et Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi raames käimasolev töö annab tugeva tõuke hariduse komponendile. Olulist rolli mängivad ka innovatiivset liitu käsitlevas teatises esitletud ülikooli ja tööstuse vaheline foorum ning teadmusühendused, aga ka teadustöötajate nõuetekohaste oskuste arendamine, nagu on ette nähtud Marie Curie' meetmetega.

2.7. Tuleks kaaluda uute vahendite kehtestamise katkestamist…

Seitsmenda raamprogrammi ülejäänud ajal jätkub töö kehtiva õigusliku aluse ja olemasolevate rahastamisvahendite kohaselt.

Komisjon vaatab aga praegused vahendid üle, et määrata kindlaks lihtsustamist vajavad valdkonnad, võimalikud liiasused ja lüngad. Samuti tuleks kaaluda uudseid lähenemisviise nagu auhinnad või uuenduslikud hankekavad.

Selles vallas tehtavat tööd toetatakse mitmel viisil, sealhulgas aruteludega Euroopa teadusruumi komitee raames ning tulevase partnerlusi käsitleva teatisega. Johtuvaid ideid võetakse arvesse tulevast raamprogrammi käsitlevates komisjoni ettepanekutes.

ELi eelarvevahendite võimalikult tulemuslikuks kasutamiseks tuleb rahastamine suunata Euroopa lisandväärtuse suurendamisele, mõju tugevdamisele ja vahenditest saadava kasu suurendamisele. Varem mainitud ühise strateegilise raamistiku eesmärk on tagada, et kõigil ELi teadus- ja innovatsioonitegevuse rahastamisvahenditel oleksid ühised eesmärgid ja need toimiksid ühise strateegia kohaselt. See tingib iseenesest vajaduse luua ühtne ja lihtsustatud rahastamisvahendite pakett.

2.8. Allesjäänud aastatel tuleks võtta täiendavaid meetmeid, et suurendada naiste osalust seitsmendas raamprogrammis…

Komisjon pöörab antud küsimusele suurt tähelepanu, olles aga samas teadlik oma tegevuse mõju piiratusest, kuna raamprogramm moodustab üksnes väikese osa kogu Euroopa teadustegevusest. Tegeliku edu saavutamiseks on tarvis ühist lähenemisviisi, mida toetavad aktiivselt kogu Euroopa teadusruumi rahastamisasutused ja teadlased. Sellega seoses on komisjon valmis võtma endale ülesande olla eestvedaja.

Lisaks praegustele tegevustele – eelkõige 40 % eesmärgi saavutamine; järelevalve, teadlikkuse ja edendamisega seotud tegevused; Marie Curie' meetmetega saavutatud edu – pannakse ette mitmeid lisategevusi. Komisjon teeb järgmist:

- saavutab täielikult eesmärgi jõuda 40 % naiste osaluseni kõikides hindamis- ja nõuandekomiteedes, taotledes ka liikmesriikide toetust selle eesmärgi saavutamiseks programmikomiteedes;

- algatab liikmesriikide ja uurimisasutuste abiga uued analüüsid, et 2011. aasta lõpuks tuvastada kultuurilised ja olukorrast tingitud tegurid, mis mõjutavad naisteadlaste osalust, aga ka meetmed nende ületamiseks;

- tugevdab järelevalvet projekti elutsükli kõigis etappides;

- tugevdab Marie Curie' meetmete raames spetsiaalse karjäärijätkamise komisjoni rolli, mille eesmärk on abistada neid, kes soovivad tekkinud pausi (näiteks seoses emapuhkusega) järel oma teaduskarjääri jätkata.

2.9. Sillutada teed alaesindatud liikmesriikide osaluse suurendamiseks tugevama seose loomise kaudu struktuurifondide ja raamprogrammi vahel…

Konkreetne näide juba saavutatud edu kohta on sünergia eksperdirühm, mis loodi seitsmenda raamprogrammi, struktuurifondide ning konkurentsivõime ja innovatsiooni raamprogrammi vahelise sünergia leidmiseks. Eksperdirühma kuuluvad nii akadeemilise, poliitilise kui ka erialase kogemusega liikmed, aga ka teadmiste kolmnurga hariduse külje esindajad, ning rühm annab nõu nii praeguse programmiperioodi (2011–2013) kui ka järgmise kohta, kuid ka seitsmenda raamprogrammi piirkondlike meetmete tuleviku kohta. Sünergia eksperdirühmale on toeks Euroopa teadusruumi komitee poolt hiljuti läbiviidud sünergia analüüs.

Euroopa 2020. aasta strateegia juhtalgatustel „Innovatiivne liit" ja digitaalarengu tegevuskaval on märkimisväärne mõju ELi poliitikavaldkondade ja meetmete, sealhulgas teadustöö-, innovatsiooni- ja ühtekuuluvusvahendite parema ühildamise saavutamisele.

Struktuurifondid peaksid toetama suutlikkuse suurendamist, näiteks teadustöö infrastruktuure ja meetmeid kiire internetiühenduse kasutuselevõtuks kogu Euroopas, laiendades seeläbi ELi teadustöö- ja innovatsioonibaasi ning arendades teadmusühiskonna suutlikkust.

2.10. Seitsmenda raamprogrammi avamine rahvusvahelisele koostööle…

Seitsmes raamprogramm on juba väga avatud rahvusvahelisele koostööle ja hõlmab osalejaid rohkem kui 160 riigist. Kuid koostöö ulatus on nii rahalises kui ka osalejate arvu mõttes suhteliselt väike, eelkõige juhtivate ja tärkavate teadusriikide poolest. See on oluline käestlastud võimalus ning sellega tuleb tegeleda.

Sellistest olemasolevatest algatustest nagu ELi kahepoolsed teadus- ja tehnoloogiaalased lepingud ning koordineeritud konkursikutsed saadud kogemused näitavad, et strateegilisem lähenemisviis on hädavajalik.

Selleks vaatab komisjon põhjalikult läbi oma rahvusvahelise koostöö strateegia ning avaldab vastava aruande 2011. aasta lõpuks. Selle käigus uuritakse, kuidas saavutada kriitiline mass ja spetsialiseerumine valdkondades, mis on Euroopale vajalikud ja kus Euroopal on suhteline eelis, võttes arvesse eespool (2.1) käsitletud ettepanekut keskenduda suurtele probleemidele. Sellega seoses on ka tähtis liikmesriikide ja raamprogrammi ühiste ja vastavate rollide ning ka vahendite parem määratlemine, näiteks rahvusvahelise teadus- ja tehnoloogiakoostöö strateegilise foorumi kaudu, et tuvastada ühist huvi pakkuvad valdkonnad ja strateegiad.

3. VÄLJAVAATED

Aruande viimases peatükis arutleb seitsmenda raamprogrammi vahehindamise eksperdirühm selle üle, millist mõju avaldavad tema leiud ja tõendusmaterjalid tulevaste rahastamisprogrammide eesmärkidele ja rakendamisele. Rõhutatakse, et seeläbi tuleb toetada Euroopa 2020. aasta strateegia rakendamist, sealhulgas „Innovatiivse liidu" ja muude juhtalgatuste raames püstitatud ambitsioonikaid eesmärke.

Eksperdirühm nimetab teadusuuringute kava võtmeteemade ning järgmise raamprogrammi prioriteetidena kolm punkti, milleks on tipptasemel teadustegevus, konkurentsivõime ja ühiskondlikud eesmärgid. Need ühtivad tugeval määral innovatiivset liitu käsitlevas teatises ettepandud laiemate suundumustega.

Sellel hindamisel on otsene mõju tulevasele teaduspoliitikale, nagu on eelkõige näha komisjoni tulevases rohelises raamatus, mis on kavas vastu võtta 2011. aasta alguses ning millega algatatakse laiaulatuslik avalik arutelu tulevaste teadustöö ja innovatsiooni rahastamisprogrammide põhiküsimuste üle.

4. RISKIJAGAMISRAHASTU

4.1. Riskijagamisrahastu tutvustus ja selle vahehindamise taust

Riskijagamisrahastu loodi Euroopa Liidu Nõukogu palvel, kes kutsus 2005. aasta detsembris Euroopa Komisjoni ja Euroopa Investeerimispanka (EIP) üles panema ette riskijagamiselementidega rahastamisvahendit, et soodustada ajavahemikul 2007–2013 lisainvesteeringuid teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni. Koondades kuni 2 miljardit eurot (kuni 1 miljard eurot seitsmendast raamprogrammist ning kuni 1 miljard eurot EIP omavahenditest) EIP ja/või selle finantsvahendajate antud laenudega kaasneda võiva kahju katmiseks, on riskijagamisrahastu eesmärk võimaldada saada kuni 10 miljardi euro suurust laenuraha kõrge finantsriskiga erafirmade või avalike asutuste rakendatavate meetmete jaoks teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonnas.

Seitsmenda raamprogrammi II lisa kohaselt on ELi rahaline toetus jagatud kahte ossa: esimene osa suuruses 500 miljonit eurot ajavahemikuks 2007–2010; ning võimalik teine osa suuruses 500 miljonit eurot ajavahemikuks 2011–2013, sõltuvalt vahehindamisest.

4.2. Riskijagamisrahastu vahehindamine

Olles oma töö lõpule viinud 2010. aasta esimesel poolel, jõuab käesoleva vahehindamise läbiviimiseks määratud sõltumatu eksperdirühm oma aruandes[13] järeldusele, et riskijagamisrahastu näib olevat uuenduslik, antitsükliline ja nõudlusel põhinev rahastamisvahend, mis on edukalt liidetud Euroopa Liidu teadustöö rahastamiskavaga ja mis on märkimisväärselt aidanud laiendada teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni rahastamist. Rõhutades, et riskijagamisrahastu käivitamisest saati on ELi tasandil saavutatud

[13] Pr Erika MANN (eksperdirühma juht) ja hr Luc SOETE (eksperdirühma ettekandja) esitlesid sõltumatu eksperdirühma aruannet Euroopa Parlamendi tööstuse, teadusuuringute ja energeetika komisjonile, nõukogu teadusuuringute töörühmale ning ka seitsmenda raamprogrammi asjaomastele programmikomiteedele.

märkimisväärseid ja isegi algseid ootusi ületavaid tulemusi,[14] toonitas sõltumatu eksperdirühm ka seda, et riskijagamisrahastu rakendamine on olnud väga tõhus ja mõjus, arendades EIP ja Euroopa Komisjoni teadmisi sellise uue ja ühiselt hinnatava rahastamisvahendi kohta. Samuti kujutab see endast suurt õppetundi ja annab innustust selle kohta, mis on võimalik saavutada ELi eelarve riskipõhise kapitali ning EIP rahaliste vahendite ja oskusteabe tasakaaluka kombineerimisega.

Arvestades, et riskijagamisrahastu on musternäide, mida arendatakse edasi ja tõhustatakse, tegi sõltumatu eksperdirühm kümme soovitust, mis võib rühmitada järgmiselt:

- praegune programmiperiood 2011–2013:
    - kuni 500 miljoni euro suuruse ELi toetuse kohene eraldamine riskijagamisrahastule vastavalt Euroopa Komisjoni seitsmenda raamprogrammi õigusliku alusega ettenähtud tingimustele – (*1. soovitus*);
    - kuni 500 miljoni euro suurune ELi täiendav toetus riskijagamisrahastule ajavahemikuks 2011–2013, mis pärineb Euroopa Komisjoni seitsmenda raamprogrammi eriprogrammist „Koostöö” ja/või seitsmenda raamprogrammi välistest vahenditest – (*5. soovitus*);
    - ELi rahalise toetuse olemus peaks vastama nõudluse tasemele kuni 2013. aasta lõpuni – (*7. soovitus*);
    - süsteemi saab parandada osade juba toetatud sihtrühmade (eelkõige VKEd, teadustöö infrastruktuurid) puhul, kehtestades spetsiaalsed lähenemisviisid ja muutes riskide jagamist – (*2., 3. ja 4. soovitus*);
- järgmine programmiperiood pärast 2013. aastat:
    - riskijagamisrahastu („uuendatud riskijagamisrahastu”) tegevuse jätkamine ning selle mastaabi ja ulatuse laiendamine sihtotstarbelise ja uueneva ELi rahalise toetusega, mis ulatub vähemalt 5 miljardi euroni – (*7., 9. ja 10. soovitus*);
    - sihtmärgiks tuleks võtta olemasolevate/tulevaste ELi rahastamisvahendite teataval määral ratsionaliseerimine (vältides jõupingutuste dubleerimist ja tagades sünergia) – (*6. soovitus*);
    - korrapärase järelevalve tagamine – (*8. soovitus*).

4.3. Komisjoni vastus

Komisjon tervitab sõltumatu eksperdirühma üksikasjalikku ja põhjalikku analüüsi.

---

[14] 2009. aasta lõpuks oli heaks kiidetud 6,3 miljardi euro väärtuses riskijagamisrahastu laenusid ning toetatud teadusuuringute, tehnoloogiaarenduse ja innovatsiooni valdkonna investeeringuid kogusummas 16,2 miljardit eurot, saavutades seega võimedusefekti 15 (suhe ELi/EIP eelarvevahendite ning teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni valkdonna toetatud investeeringute kogusumma vahel); Riskijagamisrahastu projektid hõlmavad 18 liikmesriiki ja kahte assotsieerunud riiki. Riskijagamisrahastu näitajad 2010. aasta septembri seisuga on järgmised: 8,1 miljardi euro väärtuses heakskiidetud laene seoses 82 projektiga; 5,3 miljardi euro väärtuses sõlmitud laenulepinguid seoses 54 projektiga.

Riskijagamisrahastu positiivne vahehindamine on eeltingimuseks, et eraldada riskijagamisrahastule ajavahemikuks 2011–2013 seitsmenda raamprogrammi rahalise toetuse teine 500 miljoni euro suurune osa. Komisjon märgib ära, et toetuse eraldamist soovitavad tungivalt nii riskijagamisrahastu sõltumatu eksperdirühm (1. soovitus) kui ka seitsmenda raamprogrammi vahehindamise eksperdirühm. ELi 2011. aasta eelarvet hääletades on nõukogu ja Euroopa Parlament juba andnud oma põhimõttelise nõusoleku teise osa eraldamisele (250 miljoni euro väärtuses eelarvevahendeid 2011. aastal). Komisjon kutsub neid aga üles esitama 2011. aasta jooksul ka ametlikumat vastust kogu perioodi (2011–2013) kohta, kui seda peetakse kohaseks.

Komisjon toetab täielikult sõltumatu eksperdirühma 2., 3. ja 4. soovitust rahuldada riskijagamisrahastus hetkel alaesindatud rühmade (st VKEd, ülikoolid/teadusorganisatsioonid ja teadustöö infrastruktuurid) vajadused. Komisjoni ja EIP vahel on juba käimas tehnilised läbirääkimised konkreetsete lahenduste ja uute lähenemisviiside leidmiseks, et saavutada nimetatud eesmärgid, sealhulgas eelkõige riskijagamise muudatused, portfellipõhised lähenemisviisid, riskitasemete suurendamine ning omakapitali rahastamise kehtestamine. Sellest tulenevalt muudetakse riskijagamisrahastu rakendamist käsitlevat Euroopa Komisjoni / EIP lepingut juba 2011. aasta esimesel poolel.

Komisjon tervitab sõltumatu eksperdirühma soovituste eesmärke seoses järgmise programmiperioodiga (pärast 2013. aastat). Komisjon täheldab, et kõnealused eesmärgid on kooskõlas innovatiivset liitu käsitleva teatise[15] eesmärkidega parandada rahastamisvõimalusi, suurendada märgatavalt erasektori vahendite juurdevoolu ning kasutada ulatuslikumalt finantskorraldusvahendeid innovatsiooni toetamiseks[16]. Parajasti analüüsitakse, kuidas konkreetselt rahastada riskijagamisrahastu ulatuse laiendamist, suurendamaks riskijagamist nii teadus-, arendus- kui ka innovatsiooniprojektide puhul, ning kuidas saaks EL rahastada ja toetada uute ambitsioonikate eesmärkide (näiteks Euroopa energiatehnoloogia strateegiline kava) rahastamist, sealhulgas Euroopa 2020. aasta juhtalgatusi, nagu digitaalarengu tegevuskava või „Ressursitõhus Euroopa”. Komisjon ja EIP grupp on hetkel välja töötamas (eelkõige teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonna) rahastamisvahendite tõhusa, mõjusa ja ratsionaalse kasutamise kavandit, millel oleks sektoriteülene perspektiiv.

Lõpetuseks nõustub komisjon sõltumatu eksperdirühma soovitusega teostada riskijagamisrahastu rakendamise korrapärast järelevalvet ja võtab sellekohaseid konkreetseid meetmeid 2011. aastal.

---

15 KOM(2010) 546, 6.10.2010.

16 Neid on toodud esile ka teatises „Regionaalpoliitika panus aruka majanduskasvu saavutamisse Euroopa 2020. aasta strateegia raames”, KOM(2010) 553, 6.10.2010.